

Starostwo Powiatowe w Złotowie
al. Piasta 32
77 - 400 Złotów

**„PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU POWIATU ZŁOTOWSKIEGO
NA LATA 2013 – 2032”**

ZŁOTÓW, maj 2013

1. Wprowadzenie.

Obowiązek opracowania "Programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest" na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, wynika z zapisów "Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2008-2032". Ponadto Burmistrzowie/Wójtowie mają obowiązek przedkładać marszałkowi do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest. Pomimo obowiązku wiele gmin w Polsce nie przeprowadziło inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na swoim terenie. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032" określa czas usunięcia wyrobów do roku 2032 r., z podziałem na trzy etapy, stąd niezwykle ważną sprawą w chwili obecnej jest inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest oraz zaplanowanie i realizacja szeregu działań polegających na jego usunięciu i unieszkodliwieniu.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Złotowskiego” został sporządzony w celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia i środowiska.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących.

Przyjęty w dniu 14 maja 2002r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej długofalowy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski zwany „Krajowym programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” opracowany został w latach 2000-2001 w oparciu o obowiązujące wtedy przepisy prawne. Do jego opracowania została zobowiązana Rada Ministrów w drodze przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej rezolucji z dnia 19 czerwca 1997r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373) oraz ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 3, poz. 20 z 2004 r. ze zmianami).

Opracowany przez Ministerstwo Gospodarki „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” (załącznik do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r.) jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Pomimo zakazu stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest, ze względu na jego powszechne stosowanie w przeszłości, będzie on stanowił elementy struktury wielu obiektów jeszcze przez wiele lat. Szerokie zastosowanie azbestu na przestrzeni 100 ostatnich lat wynikało z gwałtownego rozwoju przemysłu i budownictwa oraz jego cech tj.: odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, elastyczność. Azbest stosowany był do produkcji około 3 tys. wyrobów przemysłowych. Największa ilość azbestu została wykorzystana w budownictwie, głównie do produkcji wyrobów azbestowo- cementowych stanowiących pokrycia dachowe, jako płyty faliste, płytki karo, elewacje budynków jako osłony elewacyjne, płyty elewacyjne, rury ciśnieniowe i bezciśnieniowe: rury wodociągowe, kanalizacyjne i kanały zsypane do odpadów komunalnych.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymaga zachowania szczególnych procedur, postępowań i przestrzegania przepisów, aby nie powodować emisji włókien azbestowych do środowiska, narażenia zdrowia ludzkiego.

Masa podana w kg: Polska

Tab. 1. Szacunkowe ilości azbestu ogółem, występujące w Polsce.

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
3 261 620 996	2 819 868 074	441 752 922	129 057 651	94 825 692	34 231 959	3 132 567 511	2 725 046 548	407 520 963

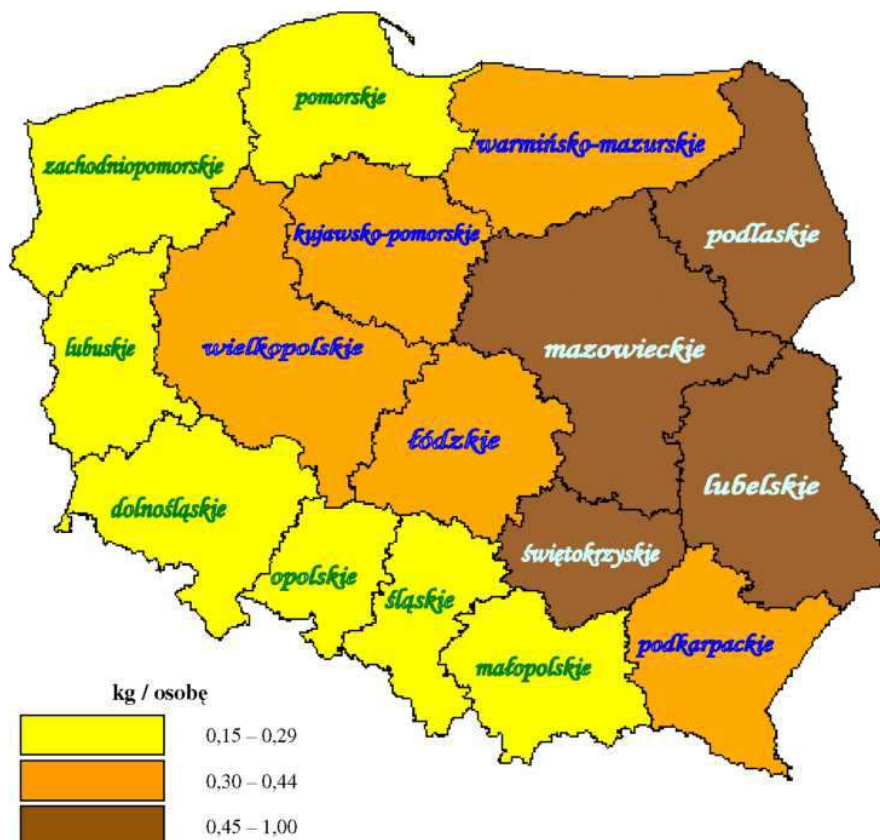
Źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl; zakładka: aktualne dane ilościowe zinwentaryzowane i unieszkodliwione wyroby zawierające azbest.

Baza azbestowa to narzędzie do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Baza ta jest prowadzona przez Ministerstwo Gospodarki i stanowi jedno z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Usunięcie i zabezpieczenie tak znacznych ilości wyrobów azbestowych będzie wymagało przedsięwzięć organizacyjnych oraz dużych nakładów finansowych.

Oszacowano, że w latach 2002 - 2008 usunięto około 1 mln ton wyrobów azbestowych, w 2009 roku pozostawało w użytkowaniu około 14,5 mln ton tych wyrobów.

Rys. 1. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim.

Źródło: „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”.

2. Wiadomości ogólne o azbecie.

Przez azbest należy rozumieć grupę włóknistych krzemianów, naturalnych minerałów o budowie krystalicznej, tj.:

- > azbest chryzotylowy - chryzotyl (azbest biały)
- > azbest krokidolitowy - krokidolit (azbest niebieski)
- > azbest amozytowy (gruenerytowy) - amozyt
- > azbest antofilitowy - antofilit
- > azbest termolitowy - termolit
- > azbest aktynolitowy - aktynolit

2.1. Właściwości fizykochemiczne azbestu.

Główne cechy azbestu to odporność na wysoką temperaturę i wysoka odporność na działanie środowiska agresywnego, chemicznego. Azbest odznacza się również wysoką wytrzymałością mechaniczną i wysoką odpornością na korozję. Największe znaczenie ze względu na swoje właściwości posiadał azbest biały - chryzotyl i azbest niebieski - krokidolit.

Włóknisty charakter azbestu wraz z w/w cechami to główne właściwości fizykochemiczne, które pozwoliły na jego szerokie zastosowanie. Włókna azbestu w zależności od odmiany azbestu mają długość kilku centymetrów i średnicę kilku milimetrów, osiągając wartości submikronowe.

Główne zastosowanie znalazł azbest biały - chryzotyl, azbest niebieski - krokidolit i azbest amozytowy. Biorąc pod uwagę różnice w budowie włókien azbestu chryzotylowego i azbestu krokidolitowego oraz amozytowego, pył azbestu chryzotylowego jest mniej groźny od pyłu azbestu krokidolitowego i amozytowego w odniesieniu dla zdrowia ludzi.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę właściwości fizykochemicznych azbestu.

Tab. 2. Charakterystyka właściwości fizykochemicznych wybranych odmian azbestu.

WŁAŚCIWOŚCI	CHRYZOTOL	KROKIDOLIT	AMOZYT
Barwa ¹⁾	biała do jasnozielonej, żółta	niebieska, lawendowa, zielona	brązowa, szara
Główny składnik chemiczny [%] ²⁾	SiO ₂ 38 - 42 MgO 38 - 42 Fe ₂ O ₃ 0 - 5 FeO 0 - 3	SiO ₂ 38 - 42 MgO 38 - 42 Fe ₂ O ₃ 13 - 18 FeO 3 - 21	SiO ₂ 49 - 52 MgO 5 - 7 Fe ₂ O ₃ 0 - 5 FeO 35 - 40
Struktura włókna ¹⁾	bardzo liczne włókna, łatwo rozdzielane	włókniste	blaszkowate, grube
Długość włókien [mm] ³⁾	0,2 - 200	0,2 - 17	0,4 - 40
Średnica włókien [mm] ³⁾	0,03 - 0,08	0,06 - 1,2	0,15 - 1,5
Powierzchnia [m ² /mg] ³⁾	10 - 27	2 - 15	1 - 6
Gęstość [g/cm ³] ²⁾	2,55	3,3 - 3,5	3,5 - 3,5
Temperatura rozkładu [°C] ²⁾	450-800	400 - 800	600 - 900
Temperatura topnienia	1515	1170	1395
Twardość wg Mosha ³⁾	2,5 - 4,0	4,0	5,5 - 6,0
Odporność na kwasy ³⁾	bardzo słaba	dobra	dość dobra
Odporność na zasady ³⁾	bardzo dobra	dobra	dobra
Tekstura ²⁾	elastyczna, jedwabista i twarda	elastyczna do łamliwej	łamliwa

Źródło: 1) Szmyczykiewicz K.: *Uwaga azbest*, IWZZ Warszawa 1989, s.10-12.

2) *Wytyczne szacowania ryzyka zdrowotnego dla czynników rakotwórczych*, IMP, Łódź 1997, s. 7.

3) *Poradnik gospodarki odpadami*, Velag Dashäfer, Warszawa 2006, tab.4.5.5.2/1.

Tab. 3. Porównanie grubości niektórych włókien organicznych i nieorganicznych.

Włókno	Średnica włókna [nm] *
włókno łykowe (len)	12000 - 80000
bawełna	10000 - 25000
wełna	2000 - 50000
włos ludzki ok.	38000
nylon	1000 - 9000
włókno szklane (cienkie)	1000 - 7000
włókno mineralne	3000 - 9000
azbest chryzotylowy	15 - 42
azbest amfibolowy	100 - 300

* 1.000.000 nm=1mm

2.2. Zastosowanie azbestu w Polsce.

Azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80% zużycia azbestu) do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych i elewacyjnych, a także, w mniejszych ilościach do produkcji rur, rozmaitych kształtek do kanałów wentylacyjnych, instalacyjnych i innych. Jeszcze mniej azbestu zużywano do produkcji tekstyliów, mas ogniotrwałych, mas uszczelniających i innych.

Poniższy wykaz podaje dominujące ilościowo rodzaje wyrobów azbestowo-cementowych produkowanych w Polsce:

1. płyty płaskie prasowane tzw. szablony lub płyty „karo” (PN-66/B-14040),
2. płyty faliste i gąsiorzy nie prasowane (PN-68/B-14041), nisko i wysokofaliste,
3. płyty płaskie prasowane okładzinowe (PN-70/B-14044),
4. rury bezciśnieniowe (kanalizacyjne) (PN-67/B-14753),
5. rury ciśnieniowe (PN-68/B-14750),
6. kształtki kanalizacyjne (PN-68/B-14752),
7. kształtki do przewodów wentylacyjnych (BN-73/8865-10),
8. płytki „PACE” oraz kształtki a-c prasowane nieimpregnowane dla elektrotechniki (BN-67/6758-01, BN-70/6754-01),
9. zbiorniki na wodę,
10. osłony do kanałów spalinowych,
11. kształtki do wentylacji zewnętrznych,
12. kształtki do osłon rurociągów ciepłowniczych.

Pośród płyt płaskich najczęściej na dachach stosowano, zwłaszcza w południowej Polsce płyty typu „Karo” nazywane też, nieprawidłowo szablonami. Były to płyty o wymiarach 400 x 400 mm i grubości 6 mm. Płyty te dzięki dodatkowemu zagęszczeniu w procesie prasowania

cechują się mniejszą porowatością niż płyty faliste. Różnica ta jest dość duża, co uwidacznia nasiąkliwość wynosząca dla płyt „Karo” 16% podczas gdy nasiąkliwość płyt falistych wynosi 27%. Mała porowatość płyt prasowanych pozwala przypuszczać, że ich odporność na korozję będzie lepsza niż płyt nie prasowanych. Tak jest w istocie i świadczą za tym liczne obserwacje dachów po wielu latach eksploatacji.

2.3. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka.

Azbest to występujący w przyrodzie minerał włóknisty. Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Azbest staje się niebezpieczny, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien z wyrobów azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi w wyniku:

- > poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (cięcie, szlifowanie, łamanie, kruszenie);
- > naruszenia struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału;
- > oddziaływania czynników atmosferycznych.

W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się:

- > ekspozycję zawodową - związaną z pracą w warunkach narażenia na pył azbestu
- > ekspozycję parazawodową - dotyczy mieszkańców sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów
- > ekspozycję środowiskową - związaną z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Różnią się one w sposób istotny wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych.

Chorobotwórcze działanie tego związku następuje w wyniku wdychania włókien azbestowych zawieszonych w powietrzu, które następnie mogą zostać przeniesione do płuc. Biologiczna agresywność pyłu zależy od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- > pylicy azbestowej (azbestozy);
- > łagodnych zmian opłucnych;
- > raka płuc (najpowszechniejszego nowotworu złośliwego, powodowanego przez azbest);
- > międzybłonniaków opłucnej i otrzewnej;
- > nowotworów o wysokiej złośliwości.

Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel i duszności. Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym natężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu jest wdychanych do układu oddechowego, tym większe występuje ryzyko choroby. Ważna jest świadomość, że choroby wywołane azbestem rozwijają się po 20 - 30 latach od wdychania włókien.

Natomiast nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest występujący w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia. Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe.

Poniżej zostały wymienione i opisane schorzenia wywołane azbestem.

Tab. 4. Wybrane zagadnienia dotyczące chorób wywołanych długotrwałą ekspozycją na pył azbestowy.

Schorzenie	Cechy charakterystyczne
AZBESTOZA	<p>Azbestoza pojawia się u osób pracujących w przetwórstwie azbestu, gdzie stężenie włókien we wdychanym powietrzu były bardzo wysokie i narażenie trwało dość długo /zwykle 10 lat/. Ciężkość azbestozy zależy zarówno od kumulowanej dawki włókien azbestu, jak i okresu jaki upłynął od pierwszego narażenia. Procesy zwłóknieniowe przebiegają stosunkowo wolno - rzadko objawy kliniczne pojawiają się w okresie krótszym od 10 lat. Włókna azbestowe mogą zalegać w tkance płucnej przez długi okres i proces zwłóknieniowy może się ujawniać po wielu latach od ustania narażenia.</p> <p>Azbestozy nie stwierdza się w warunkach narażeń komunalnych. Stężenia włókien azbestu występujące na stanowiskach pracy są 500 - 1000 x wyższe od stężeń odnotowywanych w środowisku.</p> <p>Powszechnie uznawana jest teza, że pylica azbestowa istotnie zwiększa ryzyko wystąpienia raka płuc.</p> <p>Rozpoznawanie azbestozy, szczególnie jej wczesnych stadiów, stwarza znaczne trudności ze względu na brak swoistości objawów klinicznych choroby, zarówno subiektywnych jak i objawów przedmiotowych oraz zmian radiologicznych.</p>
ZMIANY OPLUCNEJ	Spowodowane pyłem azbestu mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Łagodne zmiany opłucnowe nie mają większego znaczenia klinicznego. Zgrubienia opłucnej zwykle towarzyszą procesom zwłóknienia sąsiadującej tkanki płucnej.
RAK PŁUC	Jest najpowszechniejszym nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest.
MIĘDZYBŁONIAK OPLUCNEJ	Rzadko występujący nowotwór złośliwy. Udowodniono związek przyczynowy z ekspozycją na pył azbestu zarówno zawodową jak i środowiskową.

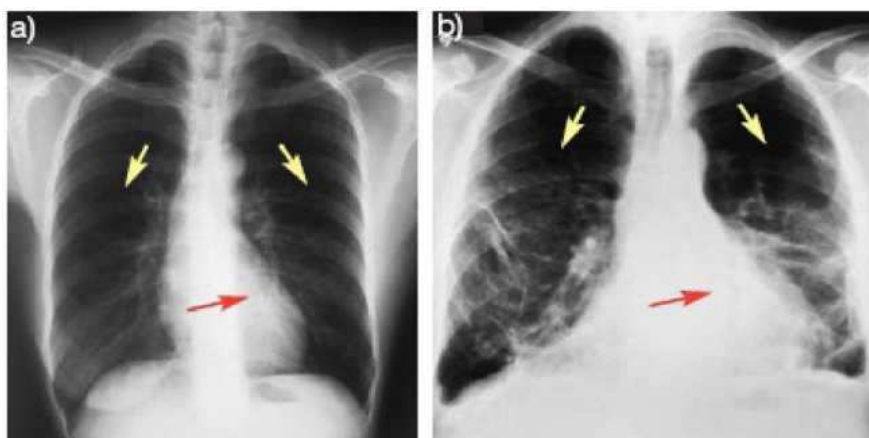
Rys. 2. Pylica azbestowa

■=> serce

—> powietrze w płucach

a) prześwietlenie zdrowych płuc

b) prześwietlenie płuc dotkniętych pylicą azbestową

3. Regulacje ustawowe dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 217 poz.1833) najwyższe dopuszczalne stężenie pyłów zawierających azbest w środowisku pracy wynosi:

- a) pyły zawierające azbest oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne minerały włókniste, z wyjątkiem krokydolit:
 - > pył całkowity 1 mg/m¹
 - > włókna respirabilne 0,2 włókien w cm³
- b) pyły zawierające krokydolit:
 - > pył całkowity 0,5 mg/m³
 - > włókna respirabilne 0,2 włókien w m³

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono wymagania w zakresie obowiązujących przepisów prawnych - ustaw i przepisów wykonawczych dotyczących problematyki azbestowej:

1) Ustawy:

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623).

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz. 21).

2) Rozporządzenia:

- Rozporządzenia Rady Ministrów:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047, z późn. zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 196, poz. 1217, z późn. zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, z późn. zm.).

- Rozporządzenia Ministra Gospodarki:

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011r. Nr 8, poz. 31).

- Rozporządzenia Ministra Zdrowia:

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego

w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 890).

- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

- Rozporządzenia Ministra Środowiska:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858 oraz z 2010 r. Nr 238, poz. 1588).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 oraz z 2009 r. Nr 39, poz. 320).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwiania jest zabroniony (Dz. U. Nr 119, poz. 769).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. Nr 206, poz. 1291).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach (Dz. U. Nr 249, poz. 1674).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 95, poz. 558).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2011r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 298, poz. 1771).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013, poz. 24).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013, poz. 25).

- Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej:

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).

Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. Nr 0, poz. 192).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).

Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U., poz. 619).

3) Inne:

Oświadczenie Rządowe z dnia 16 stycznia 2009r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 27, poz. 162, z późn. zm.).

4) Dyrektywy: dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie prawa Unii Europejskiej EUR-Lex.

- Wykaz dyrektyw i decyzji dotyczących problematyki azbestowej:

Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawodawczych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27).

Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).

Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349).

Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 71).

Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213).

Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228).

Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).

Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 7, str. 359).

Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190, z 12.07.2006, str. 1).

Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396, z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136, z 29.05.2007, str. 3).

Dyrektywa 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. WE L312 z 22.11.2008, str. 3).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. UE L 330, z 16.12.2009, str. 28.).

4. Cele i zadania programu.

Celem Programu jest:

- > przedstawienie oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne,
- > podniesienie świadomości społecznej odnośnie zagrożeń powodowanych przez wyroby zawierające azbest,
- > wskazanie możliwości pozyskania funduszy na usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- > zapoznanie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz wynikającymi z nich procedurami dotyczącymi postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- > określenie harmonogramu zadań oraz oszacowanie kosztów likwidacji wyrobów azbestowych,
- > wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców spowodowanych azbestem,
- > spowodowanie likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w odpowiednim okresie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

Program zakłada realizację następujących zadań:

- > inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest,
- > edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu,
- > mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- > pomoc mieszkańcom gmin powiatu w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa,

- > usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych,
- > przeznaczenie środków finansowych z budżetu Powiatu Złotowskiego na realizację Programu,
- > podjęcie działań w celu pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
- > udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i innym właścicielom nieruchomości w usuwaniu odpadów zawierających azbest,
- > udzielanie informacji osobom fizycznym i właścicielom nieruchomości z zakresu poszukiwania źródeł finansowych na nowe pokrycia dachowe,
- > wymiana rur wodociągowych wykonanych z azbestu,
- > sprawozdania z realizacji Programu (dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest).

5. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Od 1999 r. na terenie naszego kraju obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystanie azbestu i wyrobów zawierających azbest w używanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach do dnia 31 grudnia 2032 r.

W sposób szczegółowy określone są wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki podmiotów uprawnionych do demontażu, transportu wyrobów zawierających azbest.

5.1. Zakres zadań realizowanych na poziomie lokalnym.

Program usuwania azbestu realizowany jest na trzech poziomach: poziomie centralnym (krajowym), poziomie województwa, na poziomie lokalnym: powiatowy i gminny.

Na podstawie „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy: powiatowy i gminny, poprzez:

samorząd gminny:

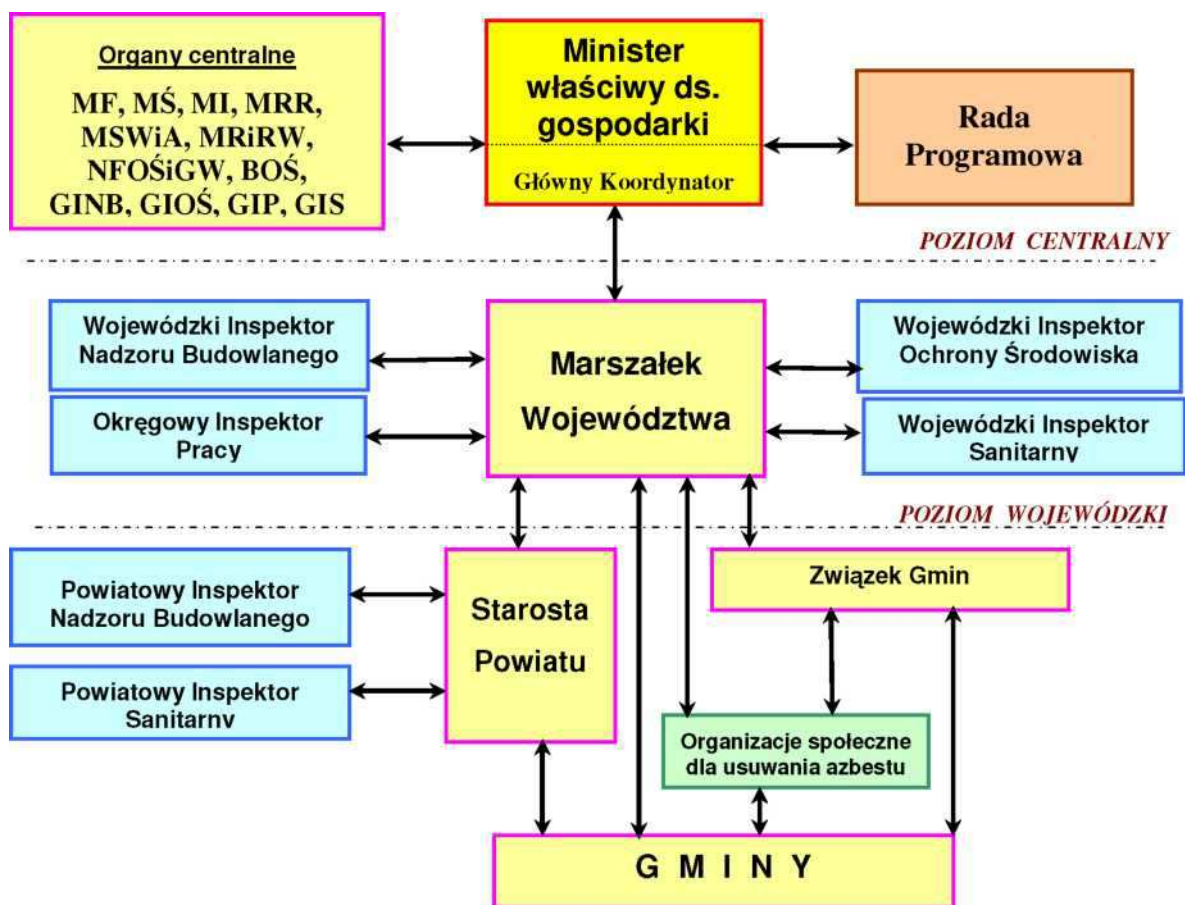
- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032”.

- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „*Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032*”,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska);

samorząd powiatowy:

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w „*Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032*”,
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „*Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032*”,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Rys. 3. Schemat ilustrujący współpracę administracji rządowej, samorządu terytorialnego, jednostek inspekcyjnych i organizacji pozarządowych.

Źródło: „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”.

5.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości.

Obowiązki właścicieli nieruchomości na których znajdują się wyroby zawierające azbest wynikają z Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 Nr 71, poz. 649).

5.2.1. Bezpieczne użytkowanie azbestu i wyrobów zawierających azbest.

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez wykonanie spisu z natury.

Inwentaryzację należało sporządzić do dnia 28 maja 2004r. Sposób przedstawienia wyników inwentaryzacji należy przedstawić w postaci informacji:

> o wyrobach zawierających azbest i miejscach ich wykorzystywania (patrz: *zał. nr 1* do niniejszego opracowania).

Informację o wyniku inwentaryzacji właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach:

> jeden egzemplarz przedkłada w formie pisemnej wojewodzie. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub

prezydentowi miasta.

- > drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest - co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie.

2. Sporządzenie "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest".

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (patrz: *zał. nr 2* do niniejszego opracowania.). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej - sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- > po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- > po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia - powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu organowi nadzoru budowlanego w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu - do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”.

- 3. Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest - odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (patrz: *zał. nr 3* do niniejszego opracowania).**
- 4. Opracowanie i wywieszenie na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.**
- 5. Zaznaczenie na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.**

5.2.2 Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

- 1. Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia przez uprawnione laboratorium.**
Do identyfikacji azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach jest zobowiązany wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium.
- 2. Zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.**
- 3. Uzyskanie od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.**

5.3. Obowiązki wykonawcy demontażu azbestu.

Podmioty wykonujące prace polegające na demontażu azbestu i wyrobów zawierających azbest, jako wytwórcy odpadów niebezpiecznych przed przystąpieniem do wykonywania prac,

zobowiązani są do:

1. przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas zabezpieczania i usuwania tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczącego bezpiecznego postępowania z powyższymi wyrobami;
2. opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, który w szczególności powinien zawierać (Dz. U. z 2004r. Nr 71 poz. 649):
 - > identyfikację azbestu, w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - > informacji o metodach wykonywania planowanych prac,
 - > zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - > ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
3. posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac;
4. zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania (zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu);
5. dokonania właściwych zgłoszeń i informacji:
 - > zgłoszenie o przeprowadzanych robotach demontażu azbestu - właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy (patrz: *zał. nr 4, 5* do niniejszego opracowania),
6. złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Przed przystąpieniem do prac polegających na demontażu elementów zawierających azbest wykonawca jest zobowiązany odpowiednio przygotować miejsce prowadzenia prac m.in. poprzez:

- > odizolowanie obszaru prac od otoczenia poprzez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- > ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, przy zastosowaniu odpowiednich osłon,
- > umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych "Uwaga! Zagrożenie azbestem" bądź "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem"
- > przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Wszystkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić w taki sposób aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska oraz zminimalizować pylenie. Aby to osiągnąć:

- > Wyroby (płyty, kształtki, rury) należy demontować w całości, w miarę możliwości unikając destrukcji mechanicznej.
- > Do prac należy używać narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

- > W przypadku występowania stężeń pyłu azbestu przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy należy prowadzić kontrolny monitoring powietrza.
- > Codziennie zabezpieczać zdemontowane wyroby i odpady zawierające azbest i magazynować je na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu;
 - usunięte wyroby azbestowe ($>1000 \text{ kg/m}^3$ tj. płyty i części płyt azbestowo-cementowych) należy pakować w folię polietylenową,
 - przed opakowaniem pyłu azbestowe, wyroby i odpady wyrobów azbestowych miękkich ($<1000 \text{ kg/m}^3$) należy zestalić przy użyciu cementu,
 - opakowania z odpadami powinny być szczelnie zamknięte i oznakowane w sposób trwały.

Wzór oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest przedstawia **zał. nr 6** do niniejszego opracowania

5.4. Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Transport odpadów zawierających azbest, które znajdują się na liście odpadów niebezpiecznych, odbywa się z zachowaniem przepisów Ustawy z dnia 28 października 2002r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U Nr 236, poz. 1986).

Zgodnie z ustawą z 28 października 2002 r. przy przewozach materiałów niebezpiecznych obowiązują w kraju przepisy zawarte w załącznikach A i B do umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Odpady zawierające azbest, pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych, materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 (różne przedmioty i materiały niebezpieczne), z czego wynikają określone wymagania w zakresie ich transportu. Przemieszczanie opakowań z odpadami zawierającymi azbest powinno odbywać się w taki sposób, by nie nastąpiło ich otwarcie lub uszkodzenie i emisja włókien azbestowych do otoczenia

W dniu 23 stycznia 2013r. weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 2013r. o odpadach (Dz. U. z 2013r., poz. 21), której artykuł 233 ust. 2 stanowi, że do czasu utworzenia przez marszałka województwa rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami transportujący odpady są obowiązani do uzyskania zezwolenia na transport odpadów na podstawie przepisów dotychczasowych – (zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.) prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na transport odpadów).

Zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach zezwolenie na transport odpadów wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska – dla przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych oraz starosta – dla pozostałych przedsięwzięć. W myśl art. 28 ust. 3 pkt 2 w/w ustawy właściwym starostą jest starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania transportującego odpady.

Przewoźnik odpadów zawierających azbest zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji odpadów, z zastosowaniem karty przekazania odpadu. Zezwolenie jest ważne do czasu upływu terminu do złożenia wniosku o wpis do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami utworzonego przez marszałka województwa, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2013r. odpadach, lub do dnia uzyskania wpisu do tego rejestru, w przypadku gdy wpis nastąpił w terminie wcześniejszym.

- Zasady postępowania dotyczące składowania na składowiskach odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Odpady zawierające azbest, pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w „Karcie przekazania odpadów” przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

5.4.1. Składowiska odpadów niebezpiecznych zawierające azbest.

Odpady zawierające azbest z uwagi na zakaz stosowania azbestu nie mogą być poddawane odzyskowi (wykorzystaniu) i muszą być w sposób bezpieczny dla zdrowia ludzi oraz środowiska unieszkodliwiane przez składowanie..

Ze względów ekonomicznych odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach położonych jak najbliżej miejsca ich wytwarzania. W tabeli 5 zostały przedstawione najbliższe położne składowiska odpadów zawierających azbest.

Tab. 5. Wykaz składowisk odpadów zawierających azbest, położonych najbliżej powiatu złotowskiego:

L.p*	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m ³]	Odległość [km]**
4.	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lubinie, Oddział Huta Miedzi Głogów, ul. Żukowicka 1 gm. Głogów	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie, Oddział Huta Miedzi Głogów, woj. dolnośląskie	Wykorzystywane przez właściciela	-
5.	Składowisko odpadów niebezpiecznych w Małociechowie, gm. Pruszcz	‘ECO-POL’ Sp. z o.o., ul. Dworcowa 9 86-120 Pruszcz, woj. kujawsko - pomorskie	10.079	97
9.	Składowisko odpadów azbestowych ul. Małaczyńska 180 Chróścik, gm. Gorzów Wlkp.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wlkp. woj. lubuskie	25.816	162
18.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie, Bierkowo 120 76-261 Bruskowo Wielkie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112, 76-200 Słupsk, woj. pomorskie	3.900	155
19.	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 gm. Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Gliwa Mała 8, 82-500 Kwidzyn woj. pomorskie	81.639	174
27.	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 gm. Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Sulańska 11, 62-510 Konin woj. wielkopolskie	119.800	186
28.	Zakład odzysku odpadów ul. Łubuszan 80 gm. Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Komunalna 5, 75-724 Koszalin woj. zachodniopomorskie	15350	128
29.	Składowisko odpadów Dalsze gm. Myślibórz	„EKO-MYŚL” Sp. z o.o., Dalsze 36, 74-300 Myślibórz, woj. zachodniopomorskie	15.520	188

Źródło: „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”.

* zgodnie z oznaczeniem z załącznika graficznego nr 2 do „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”, Tabela nr 1 – wykaz istniejących i przygotowywanych składowisk odpadów zawierających azbest (stan na czerwiec

6. Gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest na terenie Powiatu Złotowskiego.

6.1. Rozmieszczenie i ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu.

Na podstawie zebranych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania, zostały określone ilości oraz miejsca występowania tych wyrobów na terenie powiatu złotowskiego.

W tabeli 6 przedstawiono ilości powstających odpadów zawierających azbest na terenie powiatu złotowskiego na tle woj. wielkopolskiego.

Masa podana w kg

Tab. 6. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest w ujęciu: wielkopolska – powiat złotowski.

województwo		zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
kod	nazwa	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
30	Wielkopolskie	401 531 882	297 525 697	104 006 185	37 435 791	31 571 316	5 864 475	364 096 091	265 954 381	98 141 710

powiat		zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
kod	nazwa	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
3031	złotowski	8 219 876	5 810 731	2 409 145	121 712	91 416	30 296	8 098 164	5 719 315	2 378 849

Źródło: baza azbestowa: www.bazaazbestowa.gov.pl

6.2. Inwentaryzacja obiektów budowlanych zawierających wyroby azbestowe na terenie powiatu złotowskiego.

Masa podana w kg
Masa wyrobów wg gmin

Tab. 7. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest na tle gmin wchodzących w skład powiatu złotowskiego.

gmina		zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
kod	nazwa	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
3031011	m. Złotów	79 901	16 035	63 866	18 727	0	18 727	61 174	16 035	45 139
3031023	Jastrowie	1 183 348	1 037 630	145 718	4 060	0	4 060	1 179 288	1 037 630	141 658
3031033	Krajenka	2 027 061	841 981	1 185 080	30 101	23 175	6 926	1 996 960	818 806	1 178 154
3031042	Lipka	1 256 444	1 256 444	0	0	0	0	1 256 444	1 256 444	0
3031053	Okonek	45 782	0	45 782	583	0	583	45 199	0	45 199
3031062	Tarnówka	767 470	694 841	72 629	0	0	0	767 470	694 841	72 629
3031072	Zakrzewo	1 574 200	1 081 968	492 232	0	0	0	1 574 200	1 081 968	492 232
3031082	Złotów	1 285 670	881 832	403 839	68 241	68 241	0	1 217 429	813 591	403 839

Źródło: baza azbestowa: www.bazaazbestowa.gov.pl

GMINA ZŁOTÓW:

Masa podana w [kg]
masa wyrobów wg miejscowości

Tab. 8. Oszacowane ilości wyrobów azbestowych w Gminie Złotów.

miejscowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Błękwit	37 063	37 063	0	6 100	6 100	0	28 963	28 963	0
Bługowo	44 286	44 286	0	0	0	0	44 286	44 286	0
Buntowo	21 846	21 846	0	0	0	0	21 846	21 846	0
Dzierżążenka	5 555	5 555	0	0	0	0	5 555	5 555	0

miejsowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Franciszkowo	8 613	8 613	0	0	0	0	8 613	8 613	0
Górzna	77 686	69 986	7 700	9 926	9 926	0	67 760	60 060	7 700
Grodno	1 780	1 780	0	0	0	0	1 780	1 780	0
Józefowo	1 870	1 870	0	0	0	0	1 870	1 870	0
Kamień	5 930	5 930	0	5 930	5 930	0	0	0	0
Kleszczyna	131 767	118 127	13 640	0	0	0	131 737	11 127	13 640
Krzywa Wieś	4 800	4 800	0	4 800	4 800	0	0	0	0
Międzybłocie	58 105	58 105	0	4 280	4 280	0	53 845	53 845	0
Nowa Święta	5 060	5 060	0	0	0	0	5 060	5 060	0
Nowa Święta	18 634	18 634	0	0	0	0	18 634	18 634	0
Nowiny	107 272	37 400	69 872	0	0	0	107 272	37 400	69 872
Nowy Dwór	75 009	75 009	0	0	0	0	75 009	75 009	0
Płosków	19 140	19 140	0	0	0	0	19 140	19 140	0
Radawnica	117 969	56 732	61 237	13 392	13 392	0	104 577	43 340	61 237
ROD „Jedność”	528	528	0	0	0	0	528	528	0
Rudna	34 188	34 188	0	0	0	0	34 188	0	0
Skic	77 852	49 852	28 000	0	0	0	77 852	49 852	28 000
Sławianowo	125 143	89 143	36 000	12 990	12 990	0	112 153	76 153	36 000
Stare Dzierżąno	8 690	8 690	0	0	0	0	8 690	8 690	0
Stawnica	170 049	10 659	159 390	0	0	0	170 049	10 659	159 390
Święta	50 165	22 165	28 000	814	814	0	49 351	21 351	28 000
Zalesie	76 691	76 691	0	8 029	8 029	0	68 662	68 662	0

Źródło: baza azbestowa: www.bazaazbestowa.gov.pl

GMINA JASTROWIE

Tab. 9. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie i Mieście Jastrowie.

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Ilość [m ²]
1.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Brzeźnica (+ Brzeźnica Kolonia)	17.692
2.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Budy	1.389
3.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Jastrowie	23.214

4.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Nadarzyce	4.604
5.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Płytnica	53
6.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Samborsko	16.559
7.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Sypniewko	1.581
8.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Sypniewo	28.674
9.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Trzebieszki	424
		RAZEM:	94.190

Źródło: *Urząd Gminy i Miasta Jastrowie.*

GMINA I MIASTO KRAJENKA

Masa podana w [kg]
masa wyrobów wg miejscowości

Tab. 10. Oszacowane ilości wyrobów azbestowych w Gminie i Mieście Krajenka.

miejscowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Augustowo	50 177	50 177	0	0	0	0	50 177	50 177	0
Barankowo	79 068	38 775	40 293	0	0	0	79 068	38 775	40 293
Czajcze	26 741	26 741	0	0	0	0	26 741	26 741	0
Dolnik	89 485	39 754	49 731	150	0	150	89 335	39 754	49 581
Głubczyn	92 239	92 239	0	385	385	0	91 854	91 854	0
Krajenka	1 130 376	126 955	1 003 421	18 601	13 585	5 016	1 111 775	113 370	998 405
Leśnik	27 379	27 379	0	0	0	0	27 379	27 379	0
Łońsko	31 372	31 372	0	0	0	0	31 372	31 372	0
Maryniec	41 250	41 250	0	3 080	3 080	0	38 170	38 170	0
Paruszka	106 233	16 357	89 876	0	0	0	106 233	16 357	89 876
Podróźna	123 954	123 954	0	0	0	0	123 954	123 954	0
Pogórze	37 224	37 224	0	0	0	0	37 224	37 224	0
Skórka	53 724	51 964	1 760	4 785	3 025	1 760	48 939	48 939	0
Śmiardowo Krajeńskie	123 288	123 288	0	3 100	3 100	0	120 188	120 188	0
Wąsoszki	2 167	2 167	0	0	0	0	2 167	2 167	0

miejsowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
Żeleźnica	12 386	12 386	0	0	0	0	12 386	12 386	0

Źródło: baza azbestowa: www.bazaazbestowa.gov.pl

MIASTO I GMINA OKONEK

Tab. 11. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Mieście i Gminie Okonek (stan na dzień: 31.01.2010r.).

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Ilość [m ²]
1.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Okonek	7.578,5
2.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Lubnica	558
3.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Wojnowko	737
4.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Lotyń	16.869
5.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Babi Dwór	321
6.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Węgorzewo	1.062
7.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Glinki Mokre	584
8.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Borki	962
9.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Przybysław	532
10.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Brokęcino	2.910
11.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Chwalimie	2.412
12.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Dolnik	112
13.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Rydzyńka	24
14.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Anielin	906
15.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Drzewice	1.178
16.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Skoki	248
17.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Lubniczka	681
18.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Glinki Suche	706
19.	Płyty faliste azbestowo –	Lędyczek	1.003

	cementowe dla budownictwa		
20.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Podgaje	10.647
21.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Pniewo	5.960,5
22.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Ciosaniec	7.630
23.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Borucino	11.837
24.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Brzozówka	477
25.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Łomczewo	6.071
		RAZEM:	82.006

Źródło: *Urząd Miasta i Gminy Okonek.*

GMINA LIPKA

Tab. 12. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Lipka.

Sołectwo	Ilość posiadanych wyrobów będących w użyciu [w szt.]	Waga posiadanych wyrobów będących w użyciu [w kg]	Powierzchnia posiadanych wyrobów będących w użyciu [w m ²]	Ilość posiadanych wyrobów złożonych na posesji [w szt.]	Waga posiadanych wyrobów złożonych na posesji [w kg]	Powierzchnia posiadanych wyrobów złożonych na posesji [w m ²]	Ilość posiadanych wyrobów będących w użyciu i złożonych na posesji w sumie [w szt.]	Waga posiadanych wyrobów będących w użyciu i złożonych na posesji w sumie [w kg]	Powierzchnia posiadanych wyrobów będących w użyciu i złożonych na posesji w sumie [w m ²]
Batorowo	5741	91856	8037,4	25	400	35	5766	92256	8072,4
Batorówko	3110	49760	4354	5	80	7	3115	49840	4361
Białobłocie	1860	29760	2604	2	32	2,8	1862	29792	2606,8
Bługowo	1372	21952	1920,8	0	0	0	1372	21952	1920,8
Czyżkowo	4159	66544	5822,6	0	0	0	4159	66544	5822,6
Debrzno Wieś	3824,5	61192	5354,3	0	0	0	3824,5	61192	5354,3
Kielpin	5042	80672	7058,8	0	0	0	5042	80672	7058,8
Laskowo	4178	66848	5849,2	0	0	0	4178	66848	5849,2
Łąkie- Gogolin	2514,25	40228	3519,95	0	0	0	2514,25	40228	3519,95
Mały Buczek	2160	34560	3024	0	0	0	2160	34560	3024
Nowe Potulice	3399	54384	4758,6	0	0	0	3399	54384	4758,6

Nowy Buczek	1455,5	23288	2037,7	0	0	0	1455,5	23288	2037,7
Osowo-Stołuńsko	5708	91328	7991,2	0	0	0	5708	91328	7991,2
Potulice	1756	28096	2458,4	0	0	0	1756	28096	2458,4
Schola-stykowo	1236	19776	1730,4	0	0	0	1236	19776	1730,4
Smolnica	2925	46800	4095	0	0	0	2925	46800	4095
Trudna	2667	42672	3733,8	0	0	0	2667	42672	3733,8
Wielki Buczek	5859	93744	8202,6	0	0	0	5859	93744	8202,6
Lipka	19873,5	317976	27822,9	150	2400	210	20023,5	320376	28032,9
SUMA	78839,75	1261436	110375,65	182	2912	254,8	79021,75	1264348	110630,45

Źródło: *Urząd Gminy Lipka.*

GINA TARNÓWKA

Tab. 13. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Tarnówka.

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Ilość [m ²]
1.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Annopole	486
2.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Bartoszkowo	10.975
3.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Osówka	5.984
4.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Piecewo	3.262
5.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Plecemin	4.435
6.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Płytnica	2.839
7.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Pomiarki	1.357
8.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Ptusza	1.753
9.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Sokolna	6.803
10.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Tarnowiec	7.960
11.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Tarnowski Młyn	74
12.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Tarnówka	13.349
13.	Płyty faliste azbestowo –	Węgierce	4.070

	cementowe dla budownictwa		
		RAZEM:	63.347

Źródło: *Urząd Gminy Tarnówka.*

GMINA ZAKRZEWO

Tab. 14. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Zakrzewo (stan na dzień: 31.12.2012r.).

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Ilość [m ²]
1.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Wersk	2.551
2.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Zakrzewo	25.170
3.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Drożyska Średnie	806
4.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Ługi	5449
5.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Stara Wiśniewka	15.393
6.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Osowiec	3.460
7.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Nowa Wiśniewka	2.665
8.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Śmiardowo Złotowskie	7.696
9.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Drożyska Wielkie	16.141
10.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Drożyska Małe	992
11.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Głomsk	11.741
12.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Głomsk cz./Poborcze/	19.753
13.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Czernice	21.510
14.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Prochy	3.184
15.	Płyty faliste azbestowo – cementowe dla budownictwa	Kujan	2.581
		RAZEM:	139.092

Źródło: *Urząd Gminy Zakrzewo.*

MIASTO ZŁOTÓW.

Zgodnie z otrzymaną informacją, Miasto Złotów nie posiada opracowanego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta” wraz ze szczegółową inwentaryzacją.

Na terenie Miasta Złotowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest odbywa się poprzez prowadzenie akcji informacyjnych, wystosowywanie pism do osób fizycznych, zarządców, administratorów nieruchomości, w których może lub jest wykorzystywany azbest i wyroby zawierające azbest oraz poprzez wywieszanie na terenie miasta Złotów ogłoszeń informacyjnych dotyczących obowiązku składania informacji o ilości i stanie posiadanych wyrobów zawierających azbest. Zinwentaryzowana w roku 2012 w wyżej wymieniany sposób ilość azbestu/wyrobów zawierających azbest wynosi: 3.771 m².

7. Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych.

Podstawowe zasady bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest ujęte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określają szczegółowo techniczne warunki prowadzenia robót tj.:

1. izolowanie od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
2. ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 2 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
3. umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”: lub w przypadku wyrobów zawierających krokidolit - „Uwaga! Zagrożenie azbestem-krokidolitem”,
4. zastosowanie odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
5. zastosowanie w obiekcie odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
6. codzienne usuwanie pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą na mokro,
7. izolowanie pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
8. stosowanie zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
9. zapoznanie pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi BHP w czasie wykonywania prac.

Aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska prace powinny być wykonywane w następujący sposób:

1. przed usunięciem lub demontażem elementy powinny zostać nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
2. tam gdzie jest to technicznie możliwe należy demontować całe wyroby bez ich uszkodzenia,
3. do odspajania materiałów trwale związanych z podłożem należy stosować wyłącznie narzędzia ręczne lub wolnoobrotowe wyposażone w miejscowe instalacje odciągające

- powietrze (odkurzacze do pyłu azbestowego)
4. w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu - prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza (również dla wyrobów zawierających krokidolit),
 5. codziennego zabezpieczania zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

7.1. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - wymiana rur wodociągowych.

Rury azbestocementowe zostały zakwalifikowane do drugiej klasy odpadów zawierających azbest. W katalogu odpadów załączonym do „Ustawy o odpadach” zaliczono je po numerem kodowym 17 01 05 do odpadów niebezpiecznych. Klasa ta obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ tzw. „twardych”, zawierających poniżej 20 % azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz ich rozbijanie.

Klasyczna wymiana rurociągów azbestocementowych polega na następujących operacjach:

- opracowaniu projektu technicznego wymiany odcinka rurociągu i uzyskaniu wymaganych prawem pozwoleń na budowę,
- odkryciu rurociągu i jego wymianie na nowy,
- wykonaniu niezbędnych prób, odtworzeniu przyłączy itp.,
- zasypaniu wykopu i odtworzeniu nawierzchni.

Odpady azbestocementowe zostaną unieszkodliwione przez umieszczenie ich na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Przechowywane będą one w opakowaniach i przykryte 2-metrową warstwą ziemi. Taki sposób zabezpieczenia odpadów związany jest rodzajem zagrożeń jakie niesie ze sobą azbest. Niebezpieczne dla zdrowia ludzi i środowiska są tylko włókna azbestu wnikające do układu oddechowego człowieka lub zwierząt. Włókna azbestu mogą rozprzestrzeniać się tylko w przypadku kontaktu azbestu z powietrzem atmosferycznym. Rury azbestocementowe znajdujące się pod ziemią nie mają kontaktu z powietrzem.

Pozostające pod ziemią rury azbestowe są przykryte warstwą ziemi, która swoją grubością jest zbliżona do warstwy zabezpieczającej przewidzianej na składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Pozostawiając rury azbestocementowe pod ziemią zabezpiecza się je przed szkodliwym wpływem na środowisko i zdrowie ludzi.

Alternatywnie dla metody wydobywania rur i umieszczaniu ich na składowisku stosowane są także możliwości:

1. Całkowite wyłączenie z sieci wodnej azbestocementowych rur. Konieczne jest poprowadzenie nowych odcinków instalacji wodnej.
2. Rehabilitacja azbestocementowych przewodów wodociągowych. Renowacja wodociągów przy pomocy cienkościennej wykładziny polietylenowej, ciasno osadzonej we wnętrzu odnawianego przewodu. Rozwiązanie to umożliwia przesunięcie w czasie termin usunięcia rur azbestowych do czasu „śmierci technicznej” lub konieczności ich wymiany ze względów technicznych.

Ze względu na brak stwierdzonej szkodliwości azbestu występującego w wodzie oraz brak pylenia z wyrobów azbestowych znajdujących się w ziemi zaleca się sukcesywnie wymieniać rury, ze względu na ich stan techniczny.

7.2. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - demontaż pokrycia dachowego.

Rozpoczynając demontaż pokrycia dachowego zawierającego azbest należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także

terenu wokół - przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac. Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza. W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą).

Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety (*załącznik 3 do* niniejszego opracowania) i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych.

Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu,
- kartę przekazania odpadów (patrz: *zał. nr 6* do niniejszego opracowania).

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych - wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu.

7.3. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - zdarzenia losowe.

Wystąpienie zdarzeń losowych takich jak pożar czy huragan itp. może doprowadzić do zniszczenia pokrycia dachowego zawierającego azbest. Usuwaniem i zabezpieczeniem obiektu lub terenu, na którym zaszło takie zdarzenie zajmuje się Straż Pożarna.

Koniecznym jest dostosowanie Ochotniczych Straży Pożarnej do specyficznych warunków

usuwania materiału zawierającego azbest, to jest:

- przeprowadzenie szkolenia dotyczącego zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- wyposażenie Strażaków w odzież ochronną - kombinezony zabezpieczające przed pyłami azbestowymi, maski z filtrem P3,
- wyposażenie w narzędzia niskoobrotowe do cięcia i usuwania pokryć dachowych.

8. Założenia programu.

Realizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Złotowskiego” będzie procesem długookresowym, podczas którego stopniowo będą realizowane zadania w nim ujęte.

Podstawą Programu jest przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz utworzenie bazy danych dotycząca ich lokalizacji. Inwentaryzacja polega na dokonaniu spisu budynków mieszkalnych i gospodarczych na których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest oraz jego ilości i stanu wraz z określeniem stopnia pilności jego usunięcia. Stopień pilności usuwania azbestu wyznacza się na podstawie dokonania „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” – *zał. nr 2* do niniejszego opracowania.

8.1. Mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Zadanie ma być realizowane przez:

- udzielanie informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania na demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
- udzielanie informacji mieszkańcom gminy na temat realizacji programu.

8.2. Usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych.

Czynnościami związanymi z oczyszczaniem powiatu z wyrobów zawierających azbest zajmują się firmy posiadające właściwe zezwolenia na wykonywanie tego typu działalności. Odbiór azbestu od właściciela obiektu oraz jego przekazanie na składowisko odpadów niebezpiecznych potwierdzone będzie *kartą przekazania odpadów* – *zał. nr 6* do niniejszego opracowania.

9. Źródła finansowania przedsięwzięć związanych z pracami w kontakcie z azbestem.

9.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

Zasadniczym celem NFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe - dokumenty wewnętrzne NFOŚiGW, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista

przedsięwzięć priorytetowych.

Tytuł programu:

Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne.

Część 2) Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

9.1.1. Cel programu.

Wzrost ilości unieszkodliwionych oraz zabezpieczonych odpadów zawierających azbest.

9.1.2. Wskaźnik osiągnięcia celu.

Tab. 15. Miernik NFOŚiGW.

Nazwa wskaźnika / jednostka miary	Masa unieszkodliwionych lub zabezpieczonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest [Mg/rok]						
Forma dofinansowania:	bezzwrotna						
Wartość wskaźnika	Rok	2013	2014	2015	2016	lata następne	Razem
I* Planowane		46 963	0	40 000	0		86 963
II** Rzeczywiste		19 650	38 240	0	40 000	40 000	137 890

*) wartości miernika wynikające z planowanych do zawarcia umów (proporcjonalnie do zaangażowanych przez WFOŚiGW i NFOŚiGW środków - zakłada się 50% całkowitego efektu ekologicznego),
 **) wartości miernika wynikające z planowanych do zakończenia umów.

9.1.3. Budżet NFOŚiGW.

Planowane zobowiązania dla bezzwrotnych form dofinansowania programu wynoszą 65 932,5 tys. zł.

Wyплаты środków z podjętych i planowanych zobowiązań dla bezzwrotnych form dofinansowania programu wynoszą 92 335,2 tys. zł.

Tabelę budżetu programu priorytetowego przedstawiono w załączniku 1 do programu.

9.1.4. Okres wdrażania programu.

1. Program jest wdrażany w latach 2010 - 2017.
2. Alokacja środków w latach: 2011 - 2016
3. Wydatkowanie środków: do 31.12.2017 roku.

9.1.5. Terminy i sposób składania wniosków.

Terminy składania wniosków dla wnioskodawców określają indywidualnie WFOŚiGW i umieszczają na swojej stronie internetowej.

9.1.6. Formy dofinansowania.

Dotacja udzielana przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW.

9.1.7. Warunki udostępniania środków przez NFOŚiGW.

- 1) udostępnienie środków jest nieodpłatne i bezzwrotne;
- 2) zwrotowi do NFOŚiGW podlegają niewykorzystane środki udostępnione WFOŚiGW oraz pożyczki ze środków udostępnionych WFOŚiGW;
- 3) NFOŚiGW odstępuje od pobrania zabezpieczenia od WFOŚiGW;
- 4) środki będą przekazywane na wniosek WFOŚiGW w transzach kwartalnych. Limity wypłat określa umowa pomiędzy NFOŚiGW i WFOŚiGW.

9.1.8. Warunki dofinansowania udzielanego przez WFOŚiGW z udziałem środków NFOŚiGW.

1. udzielając dotacji ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, WFOŚiGW działa we własnym imieniu na rzecz NFOŚiGW;
2. kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi do 100 % jego kosztów kwalifikowanych, w tym do 50 % kosztów kwalifikowanych, ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, w formie dotacji;
3. kwota dofinansowania udzielanego ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW w ramach realizacji umowy udostępnienia środków nie może przekroczyć iloczynu 400 zł i sumy całkowitego efektu ekologicznego, wyrażonego w Mg unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest;
4. minimalne łączne zaangażowanie środków WFOŚiGW w realizacji niniejszego programu priorytetowego stanowi 35% kosztów kwalifikowanych;
5. przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest;
6. przedsięwzięcie zlokalizowane na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne;
7. przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej;
8. w przypadku dofinansowania przekazywanego za pośrednictwem jednostki samorządu terytorialnego, zasady pomocy publicznej stosowane są w odniesieniu do ostatecznych odbiorców korzyści. Podmiotem udzielającym pomocy ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy publicznej z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków podmiotu udzielającego pomocy jest w takiej sytuacji dotowana jednostka samorządu terytorialnego;
9. w przypadku przedsięwzięć, o których mowa w pkt 9.1.10. ppkt 2 kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych; pkt. 2 - 6 nie stosuje się;

9.1.9. Beneficjenci.

Beneficjentem końcowym programu są jednostki samorządu terytorialnego za pośrednictwem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

9.1.10. Rodzaje przedsięwzięć.

1. Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Dopuszcza się, by gmina uznała jako równoważny gminnemu programowi usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest program związku międzygminnego, którego jest członkiem lub powiatu, na którego terenie się znajduje.

2. Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest na obszarach dotkniętych klęską żywiołową.

9.1.11. Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć.

1. Przy wyborze przedsięwzięć stosuje się kryteria obowiązujące w danym WFOŚiGW z uwzględnieniem niniejszego programu.
2. WFOŚiGW udzielając dotacji z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW uwzględnia efektywność kosztową, oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

9.1.12. Koszty kwalifikowane.

Kosztami kwalifikowanymi są koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego i obejmują wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

9.1.13. Procedura udostępniania środków WFOŚiGW.

1. Udostępnienie środków na rzecz wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej następuje na podstawie wniosku złożonego w NFOŚiGW na obowiązującym wzorze.
2. Wnioski od WFOŚiGW będą przyjmowane w terminie 30 dni od daty ogłoszenia naboru przez NFOŚiGW. W przypadku naboru wniosków na dofinansowanie przedsięwzięć, o których mowa w ust. 9.1.10., termin składania wniosków może zostać skrócony. Nabory będą powtarzane w celu wykorzystania pełnej alokacji budżetu programu. Przedsięwzięcia opisane w ust. 9.1.10. nie mogą być objęte jednym wnioskiem.
3. W ogłoszeniu naboru wniosków przez NFOŚiGW podaje się dostępną w ramach naboru alokację środków stanowiącą różnicę kwoty planowanych i zaciągniętych w danym roku zobowiązań oraz roczne limity udostępniania środków stanowiące dla każdego roku różnicę planowanej w budżecie programu kwoty wypłat i sumy wypłat planowanych w umowach zawartych z WFOŚiGW w oparciu o niniejszy program.
4. W przypadku, jeżeli suma wnioskowanych kwot udostępnienia środków z wniosków złożonych w terminie dla danego roku przekracza podany w ogłoszeniu roczny limit udostępnienia środków, kwota środków udostępnionych w tym roku nie może przekroczyć kwoty U_r wyliczonej zgodnie z następującym algorytmem:

$$U_r = U_{wr} \times \frac{LU_r}{\sum U_{wr}}$$

gdzie:

U_r - maksymalna kwota udostępnienia środków dla danego WFOŚiGW w roku r ,

U_{wr} - wnioskowana przez dany WFOŚiGW kwota udostępnienia środków w roku r ,

$\sum U_{wr}$ - suma wszystkich wnioskowanych w naborze kwot udostępnienia środków w roku r ,

LU_r - roczny limit udostępnienia środków w roku r podany w ogłoszeniu naboru.

5. Wniosek o udostępnienie środków obejmuje w szczególności:
 - 1) wnioskowaną kwotę udostępnionych środków,
 - 2) udokumentowaną kwotę środków WFOŚiGW przeznaczoną na dofinansowanie przedsięwzięć z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW,
 - 3) przewidywany efekt ekologiczny,
 - 4) wnioskowany harmonogram udostępniania środków NFOŚiGW,
 - 5) w przypadku wniosku dotyczącego przedsięwzięć, o których mowa w ust. 9.1.10. do wniosku dołącza się również listę przedsięwzięć planowanych do dofinansowania z udziałem środków udostępnionych WFOŚiGW przez NFOŚiGW wraz z potwierdzeniem wystąpienia klęski żywiołowej na obszarze obejmującym realizację tych przedsięwzięć; pkt. 2 nie stosuje się.
6. Do wniosku, WFOŚiGW dołącza dokumenty określające warunki dofinansowania przez WFOŚiGW:
 - a) przedsięwzięć związanych z realizacją gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przy udziale środków NFOŚiGW;
albo
 - b) przedsięwzięć stanowiących usunięcie skutków klęski żywiołowej.
7. Jako efekt ekologiczny osiągnięty w związku z realizacją przedsięwzięć z udziałem środków udostępnionych WFOŚiGW określa się masę odpadów zawierających azbest unieszkodliwionych lub zabezpieczonych, wyrażoną w [Mg].
8. WFOŚiGW zobowiązany jest do przesyłania w formie określonej przez NFOŚiGW informacji o efektach rzeczowych i efektach ekologicznych przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW.
9. NFOŚiGW uprawniony jest do wspólnej z WFOŚiGW kontroli przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW.

9.1.14. Procedura wyboru przedsięwzięć.

Procedura naboru i rozpatrywania wniosków odbywa się zgodnie z wewnętrznymi regulacjami poszczególnych WFOŚiGW.

Dla woj. Wielkopolskiego jest to: Załącznik nr 1. Tabela budżetu programu priorytetowego *Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne. Część 2) Usuwanie wyrobów zawierających azbest.*

Tab. 16. Budżet programu priorytetowego: Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne - usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Rok	Lata poprzednie	2013	2014	2015	2016	Limit wypłat ogółem
Forma dofinansowania:	dotacje					
Kwota zobowiązań i wypłat:	(tys. zł)					
I. Planowane zobowiązania (kwota zobowiązań wynikająca z zawieranych w danym roku umów)		37 453,9		32 000,0		69 453,9
II. Planowane wypłaty zobowiązań	w roku 2013	22 881,3	5 453,9			28 335,2
	w roku 2014		16 000,0			16 000,0
	w roku 2015		16 000,0			16 000,0
	w roku 2016				16 000,0	16 000,0
	w roku 2017				16 000,0	16 000,0
	w latach kolejnych					
	RAZEM	22 881,3	37 453,9		32 000,0	

Źródło: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

9.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej WFOŚiGW).

Rolą WFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Terminy składania wniosków dla wnioskodawców określają indywidualnie WFOŚiGW i umieszczają na swojej stronie internetowej. Dla woj. wielkopolskiego właściwym w sprawie jest WFOŚiGW w Poznaniu.

9.2.1. Zadanie realizowane przez Powiat Złotowski w roku 2012.

W roku 2012 Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Złotowie realizował przedsięwzięcie pn. „Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie Powiatu Złotowskiego w 2012 roku”.

Zadanie rozpoczęło się w dniu 23 maja 2012 r., gdy podpisana została umowa z wykonawcą prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest polegających na demontażu, transporcie i prawidłowym unieszkodliwieniu tych wyrobów na składowisku posiadającym zezwolenie na ich unieszkodliwianie.

Wykonawcą prac została firma ECO-POL Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9, 82-120 Pruszcz, wyłoniona w drodze przetargu. Prace wykonane zostały u właścicieli nieruchomości położonych na terenie powiatu złotowskiego, którzy złożyli wnioski na dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest i przystąpili do realizacji zadania.

Usunięto 303,571 Mg wyrobów zawierających azbest (ilość zrealizowanych wniosków – 69).

Odpady te unieszkodliwione zostały na składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w Małociechowie.

Przedsięwzięcie zakończono zgodnie z planem, to jest w dniu 31.10.2012 r.

W ramach kontynuacji w/w zadania w roku 2013 ogłoszono także nabór wniosków na realizację przedsięwzięcia pn. "Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego w 2013 roku".

Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego obejmować będzie demontaż, transport i unieszkodliwienie lub odbiór, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest od mieszkańców powiatu złotowskiego. W programie uczestniczą Gminy: Jastrowie, Krajenka, Lipka, Okonek, Tarnówka, Zakrzewo, Złotów, Miasto Złotów.

Zasady dofinansowania do realizowanego zadania są zgodne z przyjętą uchwałą nr XXVII/205/2013 Rady Powiatu Złotowskiego z dnia 30 stycznia 2013r. – *zał. nr 7* do niniejszego opracowania.

Tab. 17. Rozliczenie przedsięwzięcia: pn. Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego w 2012 r. (koszt całości przedsięwzięcia = 151.785,50 zł).

Źródło finansowania	udział środków deklarowany	udział procentowy w śr. deklar.	rozliczenie z WFOŚiGW	udział % wg rozliczenia z WFOŚiGW	ilość azbestu zlikwidowanego (kg)	wartość (1 kg * 0,5 zł)	podział kosztów wg udziału %	koszty poszcz. Jednostek
powiat złotowski	50000,00	21,2	14325,1	9,44	303571,0	151785,5	14326,6	14563,7
Gmina i Miasto Krajenka	10000,00			x	27558,00	13779,00	1766,47	1766,47
Gmina Złotów	10000,00			x	72567,00	36283,50	4651,54	4651,54
Gmina Lipka	10000,00			x	26050,00	13025,00	1669,81	1669,81
Gmina i Miasto Jastrowie	10000,00			x	33997,00	16998,50	2179,21	2179,21
Miasto i Gmina Okonek	15000,00			x	14649,00	7324,50	939,00	939,00
Gmina Zakrzewo	10000,00			x	78250,00	39125,00	5015,83	5015,83
Gmina Tarnówka	3000,00			x	50500,00	25250,00	3237,05	3000,00
Razem gminy	68000,00	28,8	19460,45	12,82	303571,00	151785,50	19458,90	19221,85
Razem powiat i gminy	118000,00		33785,50					
Dofinansowanie WFOŚiGW	118000,00	50,0	118000,00	77,74			118000,0	118000,0
Razem całość	236000,00	100,0	151785,50	100,00	303571,0	151785,5	151785,5	151785,5

Źródło: Starostwo Powiatowe w Złotowie.

9.3. Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A.)

Bank Ochrony Środowiska – w pełni świadomy wagi społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju – kieruje się dbałością o dobro klientów i środowiska naturalnego. Kanon wartości korporacyjnych Banku tworzy słowo TROSKA, w którym zawierają się najważniejsze przekazy i wyznaczniki działania: Trwałość, Rzetelność, Ochrona środowiska, Społeczna odpowiedzialność, Klient i Aktywność. Działalność Banku Ochrony Środowiska ukierunkowana jest między innymi na wspieranie realizacji przedsięwzięć zrównoważonego rozwoju, realizowanych przez Klientów Banku.

BOŚ Bank – realizując proekologiczną misję – zobowiązuje się do ciągłego minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Prowadzi kompleksowe działania, mające na celu wypełnianie założeń polityki środowiskowej. Wśród nich są m.in.:

- respektowanie obowiązującego prawa w zakresie ochrony środowiska i uwzględnianie jego wymogów w przepisach wewnętrznych;
- ograniczenie wykorzystania surowców i zasobów naturalnych poprzez racjonalizację zużycia wody, energii elektrycznej, ciepła i paliw;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami poprzez ograniczenie ich powstawania, selektywną zbiórkę i przekazywanie do recyklingu bądź unieszkodliwiania;
- prowadzenie praktyki zakupów materiałów i urządzeń z uwzględnieniem, jako jednego z istotnych parametrów, jak najmniejszego ich wpływu na środowisko;
- popularyzacja, wśród pracowników Banku i Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., wiedzy na temat proekologicznych zachowań, podnoszenie ich świadomości i kształtowanie postaw;
- upowszechnianie idei ochrony środowiska wśród Klientów, zarówno poprzez kreowanie proekologicznej oferty bankowej, jak i działania promocyjno-marketingowe;
- promowanie zrównoważonego rozwoju wśród partnerów biznesowych i firm współpracujących z Bankiem;
- współpraca z instytucjami i organizacjami, których cele są ukierunkowane na ochronę środowiska oraz edukację ekologiczną.

BOŚ świadczy kompleksowe usługi finansowe dla podmiotów realizujących inwestycje w zakresie ochrony środowiska. We współpracy z WFOŚiGW BOŚ udziela kredyty inwestycyjne związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu i wyrobów zawierających azbest, polegające na wymianie powierzchni dachowych lub elewacyjnych wykonanych z materiałów zawierających azbest. W kosztach kwalifikowanych znajdują się roboty demontażowe, transport i unieszkodliwienie odpadu zawierającego azbest, zakup materiałów do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych, roboty budowlano-montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych. Kredyty przeznaczone dla wszystkich ubiegających się z terenu woj. wielkopolskiego, z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego.

Kredyty ze środków BOŚ S.A. z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania dla woj. wielkopolskiego:

Przedmiot kredytowania:

- usuwanie i unieszkodliwianie azbestu i wyrobów zawierających azbest, polegające na wymianie powierzchni dachowych lub elewacyjnych, wykonanych z materiałów zawierających azbest koszty

kwalfikowane obejmują roboty demontażowe, transport i unieszkodliwienie odpadu zawierającego azbest, zakup materiałów do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych, roboty budowlano-montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych.

Procedura:

- kredyty przeznaczone dla wszystkich ubiegających się, realizujących inwestycje na terenie województwa wielkopolskiego, z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego.

Warunki kredytowania:

- oprocentowanie: zmienne, stanowiące sumę stopy bazowej WIBOR 3M oraz stałej marży Banku, określonej wewnętrznymi przepisami, obniżone o dopłatę Funduszu do odsetek
- Fundusz udziela dopłat do odsetek przez okres nie dłuższy niż 60 miesięcy od dnia uruchomienia pierwszej transzy kredytu (w pozostałym okresie kredytobiorca ponosi pełen koszt oprocentowania kredytu),

- kwota kredytu: do 80% kosztów realizowanej inwestycji, lecz nie więcej niż wysokość kosztów kwalifikowanych oraz nie więcej niż:

100.000 zł dla osób fizycznych,
500.000 zł dla wspólnot mieszkaniowych,
5.000.000 zł dla pozostałych kredytobiorców,

- okres kredytowania: według limitów określonych w wewnętrznych przepisach Banku dla kredytów inwestycyjnych, - - jednak nie dłużej niż 10 lat - dla osób fizycznych i 15 lat - dla pozostałych Kredytobiorców,

- okres realizacji zadania: do 12 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy,

- okres karencji: do 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy kredytowej,

- prowizja: do 2% kwoty przyznanego kredytu, jednak nie mniej niż 200 zł.

10. Podsumowanie.

W naszym kraju zgodnie z prawodawstwem Unii Europejskiej obowiązuje zakaz stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W przeszłości azbest ze względu na swoje właściwości był powszechnie stosowany w budownictwie, dlatego będzie występował w wielu obiektach jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Zabezpieczenie i usuwanie znacznych ilości wyrobów znajdujących się na terenie powiatu złotowskiego wiąże się z dużymi kosztami, które nawet w zakładanym okresie usuwania (do 2032r.) stanowiąc będą znaczne obciążenie finansowe, dlatego bardzo ważnym elementem tego Programu jest pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania na jego realizację.

Kolejnym ważnym elementem jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa zagadnień dotyczących bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest. Największe zagrożenie pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z elementami azbestowymi. Podczas naruszenia struktury wyrobów azbestowych stają się one źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza wywołując liczne choroby.

Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z demontażem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie podmioty, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu złotowskiego na lata 2013– 2032, zwany dalej Programem ma na celu:

- wypełnienie obowiązku ustawowego dotyczącego posiadania i wdrażania Programu usuwania azbestu,
□- koordynację działań zmierzających do wyeliminowania wyrobów i odpadów zawierających azbest znajdujących się na terenie powiatu w perspektywie do 2032 roku.

Dokument jest realizacją wymagań zawartych w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”, przyjętego Uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r.

Program usuwania azbestu z terenu powiatu złotowskiego na lata 2013 – 2032 skierowany jest do wszystkich mieszkańców powiatu, a szczególnie do tych właścicieli nieruchomości, na których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest.

Realizatorami i uczestnikami Programu usuwania azbestu z terenu powiatu złotowskiego na lata 2013 – 2032 są:

- Starosta Powiatu Złotowskiego,
- Burmistrzowie i wójtowie gmin z terenu powiatu złotowskiego,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Złotowie,
- podmioty dokonujące usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,
- właściciele i zarządcy obiektów, w których znajdują się wyroby zawierające azbest,
- właściciele i administratorzy instalacji, w których poddaje się unieszkodliwieniu odpady zawierające azbest.

Program usuwania azbestu z terenu powiatu złotowskiego na lata 2013 – 2032 został opracowany na podstawie informacji ze Starostwa Powiatowego w Złotowie, Urzędów Miast i Gmin wchodzących w skład powiatu złotowskiego. Korzystano również z informacji zawartych w Bazie Azbestowej (www.bazaazbestowa.pl).

Wszystkie ww. organy i jednostki udostępniły posiadane przez siebie informacje będące istotnym źródłem danych służących analizie i weryfikacji stanu aktualnego w zakresie gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest.

Do kluczowych materiałów należy zaliczyć:

- □inwentaryzacje azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu poszczególnych gmin,
- arkusze ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- gminne Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Tworząc dokument kierowano się zapisami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 –2032” oraz wytycznymi opracowanymi na zlecenie Ministerstwa Gospodarki pn. „Plan usuwania wyrobów zawierającymi azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących

w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym”. Uwzględniono zapisy obowiązujących aktów prawnych.

11. Bibliografia.

1. Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa, red. Neonilia Szeszeni – Dąbrowska, Łódź 2004.
2. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-032, Warszawa 2010, Załącznik do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15.03.2010r.
3. Baza wyrobów i odpadów zawierających azbest: www.bazaazbestowa.gov.pl.
4. Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki: www.mg.gov.pl.
5. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012 – 2017, Poznań 2012r., Załącznik do uchwały Nr XXV/440/2012 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27.08.2012r.
5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla woj. wielkopolskiego., Poznań 2008r., Załącznik do uchwały Nr XXVIII/389/08 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27.10.2008r.
6. Lista programów priorytetowych NFOŚiGW na rok 2013, Załącznik do uchwały Rady Nadzorczej Nr 175/12 z 20.11.2012r., (plik pdf.: lista_na_2013_rok_- 20.11.2012.pdf; 3. Ochrona powierzchni ziemi, 3.3. Gospodarka odpadami innymi niż komunalne); zakładka: programy priorytetowe – ochrona ziemi – 3.3. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne – treści programów: plik pdf.: 3_3_czesc2_azbest_2013.pdf – usuwanie wyrobów zawierających azbest).
6. Obowiązujące akty prawa krajowego i unijnego:
Ustawy, Rozporządzenia Rady Ministrów, Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Rozporządzenia Ministra Zdrowia, Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Rozporządzenia Ministra Środowiska, Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, Oświadczenia Rządowe, Dyrektywy Rady Unii Europejskiej, Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady.

12. Spis rysunków.

Rys.1. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim.

Rys. 2. Pylica azbestowa.

Rys. 3. Schemat ilustrujący współpracę administracji rządowej, samorządu terytorialnego, jednostek inspekcyjnych i organizacji pozarządowych.

13. Spis tabel.

Tab. 1. Szacunkowe ilości azbestu ogółem, występujące w Polsce.

Tab.2. Charakterystyka właściwości fizykochemicznych wybranych odmian azbestu.

Tab.3. Porównanie grubości niektórych włókien organicznych i nieorganicznych.

Tab. 4. Wybrane zagadnienia dotyczące chorób wywołanych długotrwałą ekspozycją na pył azbestowy.

Tab. 5. Wykaz składowisk odpadów zawierających azbest, położonych najbliżej powiatu złotowskiego.

Tab. 6. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest w ujęciu: wielkopolska – powiat złotowski.

Tab. 7. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest na tle gmin wchodzących w skład powiatu złotowskiego.

Tab. 8. Oszacowane ilości wyrobów azbestowych w Gminie Złotów.

Tab. 9. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie i Mieście Jastrowie.

Tab. 10. Oszacowane ilości wyrobów azbestowych w Gminie i Mieście Krajenka.

Tab. 11. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Mieście i Gminie Okonek (stan na dzień:

31.01.2010r.).

Tab. 12. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Lipka.

Tab. 13. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Tarnówka.

Tab. 14. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych w Gminie Zakrzewo (stan na dzień: 31.12.2012r.).

Tab. 15. Miernik NFOŚiGW.

Tab. 16. Budżet programu priorytetowego Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne - usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Tab. 17. Rozliczenie przedsięwzięcia: pn. Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego w 2012 r. (koszt całości przedsięwzięcia = 151.785,50 zł).

14. Spis załączników.

Załącznik 1. Informacja o wyrobach zawierających azbest.

Załącznik 2. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik 3. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo - cementowych.

Załącznik 4. Zgłoszenie budowy, robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę.

Załącznik 5. Oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Załącznik 6. Wzór karty przekazania odpadu.

Załącznik 7. Zasady dofinansowania - załącznik do uchwały nr XXVII/205/2013 Rady Powiatu Złotowskiego z dnia 30 stycznia 2013r.

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST)1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾

.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾8. Stopień pilności⁷⁾9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾: /nie dotyczy osób fizycznych nie będących przedsiębiorstwami/

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾
(podpis)

Data

1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno--gospodarczy, inny.

4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

— płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,

— płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,

— rury i złącza azbestowo-cementowe,

— rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,

— izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,

— wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,

— przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,

— szczeliwa azbestowe,

— taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,

— wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,

— papier, tektura,

— drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),

— drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,

— inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾: -

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji		

	przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejsowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- 2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać "pierwsza ocena".

**WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH**

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

.....
(miejscowość, data)

.....
/nr rejestru organu administracji
architektoniczno-budowlanej/

**ZGŁOSZENIE
BUDOWY, ROBÓT BUDOWLANYCH
NIE WYMAGAJĄCYCH POZWOLENIA NA BUDOWĘ
STAROSTA ŻŁOTOWSKI**

Inwestor :

.....
tel.

.....
/imię i nazwisko lub nazwa instytucji oraz adres/

na podstawie art.29 i 30 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. – Prawo budowlane /tj. Dz.U. z 2010r. Nr 243 poz. 1623 /

zgłaszam zamiar budowy :

.....
/nazwa i rodzaj - zgodnie z art.29 oraz adres całego zamierzenia budowlanego, rodzaj obiektu lub zespołu obiektów bądź robót budowlanych, nr ewidencyjny działki lub działek budowlanych/

roboty budowlane zamierzam rozpocząć w

Do zgłoszenia dołączam¹:

1. Oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane,
2. upoważnienie udzielone osobie pełnomocnika działającego w moim imieniu.
3. szkic usytuowania obiektu budowlanego/ np. mapa geodezyjna do celów opiniodawczych wraz z opisem dla przyłączy projekt zagospodarowania terenu wraz z opisem wykonanym na mapach do celów projektowych przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane/,
4. rysunki wraz z opisem technicznym przedstawiające formę architektoniczną i funkcję obiektu,
5. sposób wykonywania robót budowlanych.
6. pozwolenia, uzgodnienia lub opinie innych organów, wymagane przepisami szczególnymi

.....
/podpis inwestora lub osoby
przez niego upoważnionej

¹ Niepotrzebne skreślić

**OŚWIADCZENIE O POSIADANYM PRAWIE
DO DYSPONOWANIA NIERUCHOMOŚCIĄ NA CELE BUDOWLANE**

Ja, niżej podpisany (a)¹

.....
(imię i nazwisko osoby ubiegającej się o wydanie pozwolenia na budowę albo osoby umocowanej do złożenia oświadczenia w imieniu osoby prawnej ubiegającej się o wydanie pozwolenia na budowę)

legitymujący się

.....
(numer dowodu osobistego lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość i nazwa organu wydającego)

urodzony (a)

(data)

W

(miejsce)

zamieszkały (a)

.....
(dokładny adres)

po zapoznaniu się z art. 32 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. – Prawo Budowlane (tj. Dz. U. z 2006r. nr 156, poz. 1118 z późniejszymi zmianami), oświadczam, że posiadam prawo do dysponowania nieruchomością oznaczoną w ewidencji gruntów i budynków jako działka (i) nr w obrębie ewidencyjnym w jednostce ewidencyjnej na cele budowlane, wynikające z tytułu:

1. własności;

2. współwłasności

.....
(wskazanie współwłaścicieli – imię, nazwisko lub nazwa oraz adres)

oraz zgodę wszystkich współwłaścicieli na wykonanie robót budowlanych objętych wnioskiem o pozwolenie na budowę z dnia

3. użytkowania wieczystego

4. trwałego zarządu²

5. ograniczonego prawa rzeczowego (tytuł)²

6. stosunku zobowiązaniowego, przewidującego uprawnienie do wykonania robót i obiektów budowlanych² wynikając e z następujących dokumentów potwierdzających powyższe prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane³

7.

(inne)

Oświadczam, że posiadam pełnomocnictwo z dnia do reprezentowania osoby prawnej..... upoważniające mnie do złożenia oświadczenia o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane w imieniu osoby prawnej. Pełnomocnictwo przedstawiam w załączeniu⁴.

Świadomy o odpowiedzialności karnej za podanie w niniejszym oświadczeniu nieprawdy, zgodnie z art. 233 Kodeksu Karnego, potwierdzam własnoręcznym podpisem prawdziwość danych zamieszczonych powyżej.

.....
(miejsowość, data)

.....
(podpis (y))

¹ Jeżeli oświadczenie składa więcej niż jedna osoba, należy wpisać wszystkie osoby składające oświadczenie oraz ich dane.

¹ Należy wskazać właściciela nieruchomości wraz z adresem zamieszkania.

¹ Należy wskazać dokument, z którego wynika tytuł do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

⁴ Dotyczy wyłącznie osób posiadających pełnomocnictwo do reprezentowania osób prawnych.

Załącznik nr 6

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 8 grudnia 2010r. Dz. U. Nr 249, poz. 1673

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ¹⁾	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{2,3)}	Transportujący odpad ^{2,4)}	Posiadacz odpadów, który przyjmuje odpad ²⁾	
Adres ⁵⁾	Adres ⁵⁾	Adres ⁵⁾	
Nr REGON ⁶⁾	Nr REGON ^{6,7)}	Nr REGON ⁶⁾	
Miejsce przeznaczenia odpadów ⁸⁾			
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad ⁹⁾			
Wnioskuje o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling ¹⁰⁾		TAK ☐	NIE ☐
Kod odpadu ¹¹⁾	Rodzaj odpadu ¹¹⁾		
Data/miesiąc^{12,13)}	Masa przekazanych odpadów [Mg]¹⁴⁾	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy^{7,15)}	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu ^{4,6)}	Potwierdzam przejęcie odpadu	
Data, pieczęć i podpis	Data, pieczęć i podpis	Data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

1. Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
2. Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu.
3. W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadu jest obowiązany przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
4. Dotyczy przedsiębiorcy transportującego odpady, niebędącego posiadaczem odpadów, działającego na zlecenie innego posiadacza odpadów, który zlecił mu wykonanie usługi transportu odpadów.
5. Podać adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
6. O ile posiada.
7. W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
8. Podać adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu transportującemu odpady.
9. Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
10. Dotyczy dokumentów wystawianych przez prowadzących odzysk lub recykling na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.).
11. Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
12. W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu.
13. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów.
14. Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
15. Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 7

Załącznik
do uchwały Rady Powiatu Złotowskiego
nr XXVII/205/2013 z dnia 30.01.2013r.

Zasady udzielania dotacji celowej na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego.

Rozdział I Postanowienia ogólne

§ 1. Ustala się zasady udzielania dotacji celowej z budżetu Powiatu Złotowskiego, obejmujące kryteria wyboru inwestycji do dofinansowania, tryb postępowania w sprawach udzielania dotacji i sposób jej rozliczania.

§ 2. Dotacja celowa z budżetu Powiatu Złotowskiego na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego jest zgodna z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu oraz Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu złotowskiego przyjętym uchwałą Rady Powiatu Złotowskiego nr XXX/136/2009 z dnia 29 kwietnia 2009 r.

§ 3. Przedmiotem dotacji może być demontaż, transport i unieszkodliwienie lub odbiór, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego.

§ 4. Likwidację wyrobów zawierających azbest organizuje Powiat Złotowski.

§ 5. Użyte w niniejszych zasadach określenia „azbest” i „wyroby zawierające azbest” oznaczają materiały wykonane z azbestu rozumianego według przepisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t. j. Dz. U. z 2004 r. nr 3 poz. 20 ze zm.).

§ 6. Do składania wniosków o dofinansowanie przedsięwzięcia polegającego na likwidacji wyrobów zawierających azbest uprawnione są:

1. podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w szczególności:
 - a. osoby fizyczne,
 - b. wspólnoty mieszkaniowe,
 - c. osoby prawne,
 - d. przedsiębiorcy;
2. jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi, posiadające tytuł prawny do nieruchomości położonej na terenie Powiatu Złotowskiego (budynki mieszkalne, inwentarskie i gospodarcze), na której występują wyroby zawierające azbest.

§ 7. W przypadku ubiegania się o dotację przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą udzielenie dofinansowania:

- 1) nie stanowi pomocy publicznej;
- 2) będzie stanowić pomoc de minimis w rozumieniu rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art.87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L Nr 379 z 28.12.2006) i może być udzielane do 31 grudnia 2013 r.;
- 3) będzie stanowić pomoc de minimis w rolnictwie w rozumieniu rozporządzenia Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej (Dz. Urz. UE L Nr 337 z 21.12.2007);
- 4) będzie stanowić pomoc de minimis w rybołówstwie w rozumieniu rozporządzenia Komisji (WE) nr 875/2007 z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie stosowania art.87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis dla sektora rybołówstwa i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1860/2004 (Dz. Urz. UE L Nr 193 z 25.07.2007).

§ 8. Wykonawca prac związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem lub odbiorem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest wyłaniany jest w drodze przetargu publicznego, zorganizowanego przez Powiat Złotowski zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t. j. Dz. U. z 2010 r. nr 113 poz. 759 ze zmianami).

§ 9. Zarząd Powiatu Złotowskiego zawiera, z wyłonionym w drodze przetargu, wykonawcą umowę, w której określa m. in. wynagrodzenie za poszczególne czynności tzn. demontaż wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych, transport oraz unieszkodliwienie tych wyrobów.

Rozdział II

Kryteria wyboru inwestycji do dofinansowania

§ 10.1. Wnioski o dofinansowanie rozpatrywane są według kolejności złożenia.

2. Przyjmuje się, że 1m² płyty eternitowej waży 16 kg. Powyższy przelicznik stosuje się do wyliczenia kosztów przewidzianych do wykonania prac.
3. Dofinansowanie udzielane jest do wysokości środków przeznaczonych na ten cel w uchwale budżetowej.

§11.1. Dotacja celowa na dofinansowanie do kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia lub odbioru, transportu i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych przyznawana jest w wysokości 100% całościowych kosztów tych działań.

Rozdział III

Tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji

§ 12. 1. Dotacji celowej na dofinansowanie likwidacji wyrobów zawierających azbest udziela się na pisemny wniosek złożony w Starostwie Powiatowym w Złotowie, zgodnie z formularzem stanowiącym załącznik do niniejszych zasad wraz z następującymi dokumentami:

- 1) załączniki do wniosku wymagane dla osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami:
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami)
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg. załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),
 - d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika

do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)

- 2) załączniki do wniosku wymagane dla przedsiębiorców:
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami),
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg. załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),
 - d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)
 - e. kopia formularza informacji przedstawionych przy ubieganiu się o pomoc de minimis, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. nr 53 poz. 311),
 - f. sprawozdania finansowe za okres 3 lat obrotowych, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawionych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. nr 53 poz. 311),
 - g. zaświadczenie lub oświadczenie o pomocy de minimis, jaką podmiot otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc oraz w ciągu 2 poprzedzających go lat, albo oświadczenie o nieotrzymywaniu takiej pomocy w tym okresie;
- 3) załączniki do wniosku wymagane dla podmiotów ubiegających się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie:
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami),
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg. załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),
 - d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)
 - e. kopia formularza informacji przedstawionych przy ubieganiu się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie informacji składanych przez podmioty ubiegające się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (Dz. U. nr 121 poz. 810),
 - f. zaświadczenie lub oświadczenie o pomocy de minimis w rolnictwie jakie otrzymał w ciągu danego roku podatkowego oraz 2 poprzedzających lat podatkowych lub pomocy de minimis w rybołówstwie jakie otrzymał w okresie 3 lat podatkowych, albo oświadczenie o nieotrzymywaniu takiej pomocy w tym okresie.
2. Przy zawarciu umowy o dofinansowanie wymagane będą dodatkowo dowód tożsamości (do wglądu).

§ 13.1. Termin składania wniosków określa co roku Zarząd Powiatu Złotowskiego i podaje go do publicznej wiadomości w tygodniku o zasięgu powiatowymi i poprzez ogłoszenia w urzędach miast i gmin w powiecie.

2. Warunkiem przyznania dofinansowania będzie, w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo

budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami), w terminie 65 dni od wyboru wniosku do dofinansowania.

3. Złożone wnioski będą realizowane przez Zarząd Powiatu Złotowskiego do wysokości posiadanych środków.
4. O przyznaniu jak, i odmowie udzielenia dotacji Zarząd Powiatu Złotowskiego informuje wnioskodawcę niezwłocznie na piśmie.

§ 14.1. Po zweryfikowaniu wniosku i jego wyborze do dofinansowania, Zarząd Powiatu Złotowskiego zawiera z wnioskodawcą umowę dofinansowania oraz przekazuje wniosek wykonawcy celem realizacji likwidacji wyrobów zawierających azbest.

2. Umowa dotacji powinna zawierać co najmniej określenie: przedmiotu, terminu realizacji przedsięwzięcia, wysokości i formy dofinansowania oraz trybu kontroli rozliczenia.

Rozdział IV **Sposób rozliczenia dotacji**

§ 15. Wynagrodzenie wykonawcy za wykonanie umowy, o której mowa w § 9, zostanie zapłacone przez powiat bezpośrednio wykonawcy, po przedstawieniu przez niego faktury VAT na kwotę zgodną z warunkami umowy o dofinansowanie zadań, o których mowa w § 11 ust. 1 w ciągu 14 dni.

§ 16. Sprawozdanie z realizacji programu likwidacji wyrobów zawierających azbest co roku należy przedstawić Radzie Powiatu Złotowskiego do dnia 30 listopada.

**Uchwała nr XXVII/205/2013
Rady Powiatu Złotowskiego
z dnia 30 stycznia 2013r.**

**w sprawie zmiany zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie przedsięwzięć
związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych,
inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego.**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1592 ze zm.), art. 403 ust. 4 i 5, w związku z art. 403 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 ze zmianami):

- § 1. Załącznik do uchwały Rady Powiatu Złotowskiego nr XVII/112/2012 z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego otrzymuje brzmienie jak załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Złotowskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

**Uzasadnienie do uchwały nr XXVII/205/2013
Rady Powiatu Złotowskiego
z dnia 30 stycznia 2013r.**

w sprawie zmiany zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego.

Podstawę prawną podjęcia uchwały stanowi:

- ✓ art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1592 ze zm.), który mówi, że do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady powiatu,
- ✓ art. 403 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 ze zmianami), który mówi że, finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej – będące zadaniem powiatów – może polegać na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych z budżetu powiatu na finansowanie lub dofinansowania kosztów inwestycji,
- ✓ art. 403 ust. 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 ze zmianami), który mówi, że zasady udzielania dotacji celowej obejmujące w szczególności kryteria wyboru inwestycji do finansowania lub dofinansowania oraz tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania określa rada powiatu w drodze uchwały,
- ✓ art. 403 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 ze zmianami), określający zadania powiatów w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej,

Po doświadczeniach przeprowadzonego w roku 2012 przedsięwzięcia związanego z likwidacją wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego oraz udzielaniem dotacji mieszkańcom oraz pozyskaniem i rozliczeniem dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu zaszła konieczność naniesienia poprawek i zmian w uchwalonych zasadach udzielania dotacji celowej na ten cel.

Zgodnie z sugestiami WFOŚiGW zmieniono poziom dofinansowania na 100%, jak to robią inne powiaty w Wielkopolsce, co jednocześnie jest konieczne do wykazania całości efektu ekologicznego powstającego w związku z usunięciem azbestu.

Ponadto przesunięto obowiązek zgłoszenia robót budowlanych lub uzyskania na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami) na czas przed złożeniem wniosku, ponieważ składanie wniosków bez wymaganych zgłoszeń bardzo komplikował i oddalał w czasie moment podpisania umowy w sprawie dofinansowania. Trudno też było wyegzekwować ten obowiązek i w niektórych przypadkach utrudniało to podjęcie działań, bo nie wiadomo było czy wnioskodawca który nie dokonywał zgłoszenia rezygnuje z dotacji czy nie.

Postanowiono również umożliwić odbiór zdjętego wcześniej eternitu, by pozbyć się tego odpadu w prawidłowy sposób i mieć gwarancję, że trafią one na wyznaczone zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska składowisko.

Zrezygnowano z kryterium wielkości powierzchni dachowej przy ustalaniu kolejności rozpatrywania wniosków, ponieważ okazało się że nie ma takiej potrzeby.

W przeprowadzonej w roku 2012 r. akcji przeznaczone na ten cel środki nie zostały wykorzystane. Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 dotychczasowe tempo usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest niezadowalające. Stąd potrzeba podjęcia działań w celu:

1. przyspieszenia prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
2. zwiększenia wsparcia finansowego tych działań
3. zwiększenia aktywności jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia swoich mieszkańców w procesie usuwania wyrobów zawierających azbest.

Program ten nakłada na samorządy lokalne (powiatowy i gminny) zadania dotyczące m. in. organizowania usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych. Uchwalenie zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją wyrobów zawierających azbest jest pierwszym etapem realizacji tego programu. Przystąpienie do zadania pn. „Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie powiatu złotowskiego” przy udziale środków budżetu powiatu oraz budżetów gmin z terenu powiatu złotowskiego oraz środków pozyskanych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu jest realizacją tych obowiązków.

**Wniosek
o dofinansowanie likwidacji wyrobów zawierających azbest**

1. Wnioskodawca/wnioskodawcy

.....

2. Adres wnioskodawcy / wnioskodawców

Miejscowość.....

Ulica nr

Kod pocztowy Miejscowość

Gmina Telefon

PESEL NIP

3. Miejsce planowanego wytworzenia odpadów zawierających azbest (miejscowość, ulica, nr domu, nr działki):

.....
.....

4. Określić rodzaj budynku: (mieszkalny / inwentarski / gospodarczy)

5. Przewidywana ilość eternitu do demontażu:

a) budynek mieszkalny - m², kg

b) budynek gospodarczy - m², kg

c) budynek inwentarski - m², kg

Szacunkowa waga płyty cementowo-azbestowej o wymiarze 1 m² wynosi 16 kg.

6. Przewidywana ilość eternitu do odbioru (magazynowana):

ilość płyt szt. kg

Szacunkowa waga płyty cementowo-azbestowej o wymiarze 1 m² wynosi 16 kg.

7. Uwagi i informacje dodatkowe

.....

.....
(data i podpis wnioskodawcy/wnioskodawców)

**Wykaz dokumentów niezbędnych do przedłożenia razem z wnioskiem
o dofinansowanie usuwania azbestu.**

- 1. Załączniki do wniosku wymagane dla osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami:**
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami),
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),
 - d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089).

- 2. Załączniki do wniosku wymagane dla przedsiębiorców:**
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami),
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),
 - d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089),
 - e. kopia formularza informacji przedstawionych przy ubieganiu się o pomoc de minimis, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. nr 53 poz. 311),
 - f. sprawozdania finansowe za okres 3 lat obrotowych, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. nr 53 poz. 311),
 - g. zaświadczenie lub oświadczenie o pomocy de minimis, jaką podmiot otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc oraz w ciągu 2 poprzedzających go lat, albo oświadczenie o nieotrzymywaniu takiej pomocy w tym okresie.

- 3. Załączniki do wniosku wymagane dla podmiotów ubiegających się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie:**
 - a. kserokopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do nieruchomości,
 - b. w zależności od charakteru wykonywanych robót, zgłoszenie ich lub uzyskanie na nie pozwolenia na budowę od Starosty Złotowskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. nr 243 poz. 1623 ze zmianami),
 - c. informacja o wyrobach zawierających azbest wg załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. nr 8 poz. 31),

- d. ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089),
- e. kopia formularza informacji przedstawionych przy ubieganiu się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie informacji składanych przez podmioty ubiegające się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (Dz. U. nr 121 poz. 810),
- f. zaświadczenie lub oświadczenie o pomocy de minimis w rolnictwie jakie otrzymał w ciągu danego roku podatkowego oraz 2 poprzedzających lat podatkowych lub pomocy de minimis w rybołówstwie jakie otrzymał w okresie 3 lat podatkowych, albo oświadczenie o nieotrzymywaniu takiej pomocy w tym okresie.

Przy zawarciu umowy o dofinansowanie wymagane będą dodatkowo dowód tożsamości (do wglądu).

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	1
2. Wiadomości ogólne o azbestie.....	3
2.1. Właściwości fizykochemiczne azbestu.....	5
2.2. Zastosowanie azbestu w Polsce.	5
2.3. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka.	6
3. Regulacje ustawowe dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.....	8
1) Ustawy:.....	8
2) Rozporządzenia:.....	9
3) Inne.....	12
4) Dyrektywy.....	12
- Wykaz dyrektyw i decyzji dotyczących problematyki azbestowej.....	12
4. Cele i zadania programu.....	13
5. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.....	14
5.1. Zakres zadań realizowanych na poziomie lokalnym.....	14
- Samorząd Gminny	14
- Samorząd Powiatowy	15
5.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości.....	16
5.2.1. Bezpieczne użytkowanie azbestu i wyrobów zawierających azbest.....	16
5.2.2 Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.....	17
5.3. Obowiązki wykonawcy demontażu azbestu.....	17
5.4. Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	19
- Zasady postępowania dotyczące składowania na składowiskach odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	20
5.4.1. Składowiska odpadów niebezpiecznych zawierające azbest.	20
6. Gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest na terenie Powiatu Złotowskiego.....	22
6.1. Rozmieszczenie i ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu.....	22
6.2. Inwentaryzacja obiektów budowlanych zawierających wyroby azbestowe na terenie powiatu złotowskiego	23
GMINA ZŁOTÓW.....	23
GMINA JASTROWIE.....	24

GMINA I MIASTO KRAJENKA	25
MIASTO I GMINA OKONEK.....	26
GMINA LIPKA	27
GMINA TARNÓWKA	28
GMINA ZAKRZEWO.....	29
MIASTO ŻŁOTÓW	30
7. Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych.....	30
7.1. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - wymiana rur wodociągowych.....	31
7.2. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - demontaż pokrycia dachowego.	31
7.3. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - zdarzenia losowe.....	32
8. Założenia programu.	33
8.1. Mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	33
8.2. Usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych.	33
9. Źródła finansowania przedsięwzięć związanych z pracami w kontakcie z azbestem.....	33
9.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).....	33
9.1.1 Cel programu.....	34
9.1.2. Wskaźnik osiągnięcia celu.	34
9.1.3. Budżet NFOŚiGW.	34
9.1.4. Okres wdrażania programu.	34
9.1.5. Terminy i sposób składania wniosków.....	34
9.1.6. Formy dofinansowania.	35
9.1.7. Warunki udostępniania środków przez NFOŚiGW.....	35
9.1.8. Warunki dofinansowania udzielonego przez WFOŚiGW z udziałem środków NFOŚiGW.....	35
9.1.9 Beneficjenci.....	35
9.1.10 Rodzaje przedsięwzięć.	35
9.1.11. Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć.....	36
9.1.12. Koszty kwalifikowane.	36
9.1.13 Procedura udostępniania środków WFOŚiGW.	36
9.1.14. Procedura wyboru przedsięwzięć.	37

9.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW).....	38
9.2.1. Zadanie realizowane przez Powiat Złotowski w roku 2012	38
9.3. Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A.)	40
- Przedmiot kredytowania	40
- Procedura	41
- Warunki kredytowania	41
10. Podsumowanie.....	42
11. Bibliografia.....	43
12. Spis rysunków.....	43
13. Spis tabel.	43
14. Spis załączników	44